

P+

SPECIAL

Jaargang 20

Week 42 | 2021

FMO financiert
tropisch
bosbehoud

Stop de boomkap

Stoppen met kappen

FINANCE

DE FINANCIERING VAN TROPISCH BOSBEHOUD

Als er geen einde komt aan de ontbossing is de opwarming van de aarde niet te stoppen. Het is een van de belangrijkste issues bij de wereldwijde Klimaatconferentie van de VN, die eind deze maand begint in Glasgow. Het roer moet om, beseffen overheden, bedrijven en investeerders. Ook ontwikkelingsbank FMO beraadt zich op een nieuwe aanpak.

Miro Forestry in Ghana is met 10 duizend hectare een van de grootste houtplantages in West-Afrika. Ontwikkelingsbank FMO stak er 12,6 miljoen dollar in. Er zijn tal van impactdoelstellingen bepaald. Zo wordt er gekeken naar de arbeidsomstandigheden, het voorkomen van vervuiling, de gezondheid van de leefgemeenschappen in het gebied en uiteraard het behoud van biodiversiteit.

“Voorfinanciering die later door de verkoop van carbon credits weer terugverdiend kan worden”

► **“N**atuurlijk is het uitermate frustrerend”, zegt Gerhard Engel, investment officer bij FMO en bossenspecialist. “Met veel inspanning financieren wij het behoud van een paar duizend hectare bos per jaar. Maar bij die enorme branden het afgelopen jaar in Griekenland, Spanje, en Californië gaat zo’n oppervlakte in een paar dagen weer plat.” Jaarlijks gaat 10 miljoen hectare bos wereldwijd verloren. Deels als gevolg van branden, maar het overgrote deel van het verlies komt voor rekening van de landbouw. Inspanningen om de ontbossing te stoppen hebben weinig resultaat. Bosbouwprogramma’s hebben veel grotere volumes nodig. Maar hoe doe je dat? Herbebossing vraagt om land, dat steeds schaarser wordt. Dat maakt behoud van wat er nog resteert aan bossen nog belangrijker. Het voorkómen van extra emissies door te zorgen dat bestaande bossen niet worden gekapt draagt net zo goed bij aan de strijd tegen opwarming. Die conclusie heeft FMO inmiddels ook getrokken. Zo’n tien jaar geleden begon de Nederlandse ontwikkelingsbank met investeringen in bosbouw. Voorzichtig, omdat het nog onbekend terrein was. Bij investeerders was de heersende perceptie dat bomen veel te risicovol zijn om je geld in te stoppen. Niet alleen kunnen ze afbranden, maar het duurt ook extreem lang voor een investering geld opbrengt. Afhankelijk van de boomsoort kun je een geplante boom pas na een jaar of tien (soms wel twintig) kappen, en er geld aan verdienen. Dat geduld kunnen maar weinigen opbrengen. Dat FMO er indertijd wel aan begon had dan ook minder te maken met geld verdienen dan met de doelstelling die de bank zichzelf heeft opgelegd: het realiseren van een CO₂-neutrale portfolio. “Bij alle projecten die wij financieren werken we aan het verminderen van emissies”, zegt Engel. “Maar daar zit een ondergrens aan. Vrijwel iedere activiteit zorgt nu eenmaal voor CO₂-uitstoot. Zelfs de aanleg van een windpark. Dus wat je niet meer kunt terugdringen moet je compenseren. Bosbouw is daar uitermate voor geschikt, omdat groeiende bomen als een soort stofzuiger CO₂ opnemen. Dat maakt ze nodig om de wereldwijde opwarming tegen te gaan. En voor ons als FMO om klimaatneutraal te opereren.”

Omdat de bank weinig ervaring had op dit terrein, ging het een samenwerking aan met het Finfund uit Finland, een land met een enorme bosbouwtraditie. Gezamenlijk werd het afgelopen decennium een projectenportefeuille opgebouwd van vooral plantagebosbouw en boslandbouw (agroforestry). Omdat dat nog het meest lijkt op datgene waar de bank goed in is: projecten financieren die werkgelegenheid opleveren, én ook financieel rendement. Dat laatste viel overigens nog niet mee.

“Het was echt pionieren. Bij bosbouw begint alles met land, dus ook alle issues die daar spelen, inclusief landrechten. Je kunt niet zomaar ergens een plantage beginnen. Er wonen daar mensen. Zij moeten vanaf het begin bij zo’n project betrokken worden. En verantwoordelijk zijn. Maar dat mag niet ten koste gaan van de natuur. En dan zijn er de risico’s: bomen verdwijnen door illegale kap, door natuurrampen. En het financiële plaatje: de eerste tien jaar zie je geen cent terug. Je komt zoveel problemen tegen dat je je afvraagt: moeten we dit wel doen?” Er werd toch doorgezet, en inmiddels is het tijd voor een evaluatie. En het ontwerpen van een nieuwe bossenstrategie. Op basis van de geleerde lessen, maar ook met het oog op de veranderende tijdgeest. Want de belangstelling voor investeringen in bossen groeit. Engel: “Andere ontwikkelingsbanken benaderen ons, willen leren van onze ervaringen. En we horen van onze klanten dat ze vaker benaderd worden door financiers. Er is veel beweging, de markt komt in een stroomversnelling.” Het klimaat speelt daarbij een belangrijke rol. Het besef groeit dat de tijd dringt. Bomen planten, of behouden, is nog altijd de goedkoopste manier om CO₂ uit de lucht te halen. Meer dan ooit geldt het Chinese spreekwoord: ‘De beste tijd om een boom te planten was twintig jaar geleden. De op een na beste tijd is nu.’ Veel bedrijven zoeken naar mogelijkheden om hun niet te vermijden emissies te compenseren. Carbon credits (betalen voor het vastleggen van koolstof) wordt dan steeds interessanter. Die toenemende vraag (en de daardoor stijgende prijs) zorgt voor een grotere kapitaalstroom. Eindelijk ontstaat er zicht op een businessmodel om de bossen te behouden.

In de nieuwe bossenstrategie van FMO, waar Engel en zijn collega’s nu aan werken, staat het vermijden van verdere boskap centraal. Voor een deel door net als tot nu toe te investeren in het planten van bomen en de aanleg van plantages voor productiehout. Maar Engel voorziet een verschuiving richting natuurbehoud, en al bestaande natuurbossen helpen beheren. En de aanpak zal ook steeds meer opschuiven richting een landschapsbenadering. “Je kunt niet meer een stuk land geïsoleerd bekijken. Er gaat water doorheen, er is lucht, transport: dat moet allemaal in een masterplan om te weten wat je precies moet doen. Is het goed om hier een conservation project van te maken? Is er biodiversiteit die je moet beschermen? Hoe doe je dat? Welke vormen van duurzame bos- en landbouw zijn er mogelijk? En wat voor opbrengsten zijn er te verwachten?” De volgende vraag is hoe je zo’n aanpak financiert. Blended finance – de inzet van publieke gelden om daarmee een veelvoud aan private investeringen op gang te brengen – wordt steeds meer toegepast. “Aan het eind moet daar een aanpak uitkomen die ►

Britten timmeren aan de weg met nieuw bossenfonds

Aan de vooravond van de grote klimaatconferentie in eigen land lanceert de Britse overheid Mobilising Finance for Forests. FMO gaat het nieuwe fonds managen.

“Natuurlijk zijn we trots”, zegt Floor van Oppen, portfolio manager van Mobilising Finance for Forests (MFF). “Het laat de waardering zien voor de activiteiten die wij de laatste jaren op het gebied van bossen en agrobosbouw hebben ontwikkeld.”

Doel van MFF is om met behulp van publiek geld een veelvoud aan private investeringen op te halen voor betere bescherming van de resterende tropische regenwouden in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. De Britse overheid stopt er 150 miljoen pond in (ruim 175 miljoen euro), en hoopt daarmee uiteindelijk 850 miljoen pond aan particulier kapitaal te mobiliseren.

De ambities zijn stevig. Maar waarom zou het dit nieuwe fonds lukken wat andere initiatieven maar niet voor elkaar krijgen? Bij FMO wordt gewezen op vernieuwende aanpak. Zo is 20 procent van het geld gereserveerd voor het helpen ontwikkelen van nieuwe projecten. Meestal is daarvoor geen geld bij grote investeringsfondsen; die stappen pas in als de grootste risico’s op mislukking al gepasseerd zijn. Van Oppen: “Met dat geld kunnen onze fondsmanagers projecten oppakken die ze anders zouden laten liggen. Omdat ze te risicovol zijn, of te ingewikkeld. Maar als er uitzicht is dat de activiteit echt kan bijdragen aan minder ontbossing en CO₂, dan kunnen wij nu al in een vroeg stadium steunen.”

De rest van het geld wordt vooral op twee terreinen ingezet. “De Britten verlangen van ons dat we minstens 40 procent van het geld gebruiken voor investeringen in sectoren die de grootste ontbossing veroorzaken”, zegt Van Oppen: “Het doel daarvan is de sector duurzamer te maken.” Het gaat vooral om de grootschalige verbouw van grondstoffen als soja, palmolie en cacao, maar ook veeteelt en houtkap. Een belangrijke rol is daarbij waarschijnlijk weggelegd voor het &Green Fund. Dit fonds bestaat sinds 2017, en komt voort uit IDH (Initiatief voor Duurzame Handel). Het wordt geleid door de voormalige FMO-topman Nanno Kleiterp. FMO verstrekte &Green onlangs een lening van 25 miljoen euro.

&Green is speciaal opgezet om de bedrijven die de grootste ontbossing veroorzaken te helpen verduurzamen. “Dat lukt het fonds alleen als ze een grote speler worden”, zegt Van Oppen. “Essentieel is dat ze kunnen beschikken over geld om de mogelijke verliezen van een nieuwe aanpak deels te compenseren, om zo bedrijven over de streep te trekken. Dat zouden ze kunnen doen met het MFF-geld. We hebben nog geen harde afspraken met &Green, maar zien wel veel mogelijkheden voor samenwerking.”

De tweede focus van het nieuwe fonds ligt op het stimuleren van niet-hout bosproducten. “Essentieel voor het behoud van bossen is dat ze meer economische waarde krijgen. Dat kan in de vorm van ecotoerisme, maar ook door de oogst van allerlei producten uit het bos te stimuleren. En carbon credits zullen ook een steeds grotere rol gaan spelen.”

Naar verwachting zal FMO ook zelf investeren in de MFF-projecten. Van Oppen: “We gaan vooral op zoek naar projecten die opgeschaald kunnen worden. En omdat het fonds de eerste risico’s voor z’n rekening neemt, kunnen andere partijen gemakkelijker meedoen. Dat geldt voor ons, maar hopelijk ook voor veel andere financiële partijen.”

Een aangeplant bos, maar wel met hoge impactdoelstellingen.

Miro Forestry beschikt over een eigen bomenkwekerij, die werkt aan de lokale bevolking.

zorgt voor netto groei van de biodiversiteit. Een aanpak waar alle betrokkenen baat bij hebben, de lokale bevolking voorop. Maar het is zo complex, je moet daarvoor veel meer kosten maken dan bij een gemiddeld project.”

Toch is geld niet het eerste probleem. Er komen steeds meer publieke fondsen beschikbaar, en de interesse bij private financiers groeit ook. Er is het REDD+-programma van de VN, dat het voor ontwikkelingslanden aantrekkelijker moet maken hun bossen te behouden doordat ze daarvoor betaald worden. Bedrijven kunnen eraan deelnemen. En zoals gezegd, de stijgende *carbon* prijzen maken investeren in bosbehoud ook financieel aantrekkelijker.

Er is vooral behoefte aan goede projecten. Waar financiers met een gerust hart hun geld in kunnen stoppen. FMO zou zich daar meer op kunnen richten, zegt Engel. Samen met partners, inclusief organisaties als het Wereldnatuurfonds, projecten helpen ontwikkelen. Zoals het nu al doet in het Dutch Fund for Climate and Development. Engel: “Wij kunnen projecten voorfinancieren. Financiering die later door de verkoop van *carbon credits* weer terugverdiend kan worden.”

Engel besluit: “Het besef groeit dat natuur waarde heeft. En dat daarvoor betaald moet worden. In een Disney park betaal je entreegeld. Voor bepaalde diensten van de natuur moeten we ook cashstromen ontwikkelen. Het wordt te schaars om het voor niks weg te geven. Voor je het weet is het alles verdwenen. Dat moeten we voorkomen.” ■

Websites

+ Meer over het bossenbeleid van FMO

+ TEKST HANS VAN DE VEEN

+ FOTOGRAFIE OPMEER REPORTS EN DEPOSITPHOTO

+ ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER EN STUDIO 10

+ UITGEVERIJ ATTICUS BV

+ WWW.P-PLUS.NL

Helpen plantages tegen ontbossing?

Het is een van die landen die nog niet zo lang geleden voornamelijk uit bos bestond. Nu is bijna al het land in Laos in meer of mindere mate aangetast door menselijke activiteiten. Maar liefst 80 procent van alle CO₂-uitstoot in het nog weinig geïndustrialiseerde land in Zuidoost-Azië wordt veroorzaakt door ontbossing.

Dat raakt niet alleen de natuur, maar ook de mensen. Ruim twee derde van hen woont op het platteland en is afhankelijk van bossen en rivieren voor inkomen en voedsel. Herbebossing is dus een topprioriteit. Het Zweeds investeringsfonds SilviCapital richt zich daarop, samen met een Laotiaanse aandeelhouder. Zij zien grote mogelijkheden voor duurzame bosbouw, en de productie van multiplex voor allerlei toepassingen in de bouw. Daar is veel vraag naar in buurland Thailand en, iets verder weg, India en Zuid-Korea. Burapha Agroforestry moet daarin voorzien.

FMO investeerde enkele jaren geleden vijf miljoen dollar in het bedrijf. Met dat geld kon Burapha het plantagegebied verdubbelen van ruim 3.500 hectare naar 7.000. Ook is er een fabriek gebouwd waar het multiplex wordt geproduceerd. Dat alles zorgt voor werk en inkomen voor duizenden gezinnen. Prachtig natuurlijk, maar leidt dit ook tot meer bos en minder uitstoot?

“Ja”, zegt Gerhard Engel, investment officer bij FMO: “omdat Burapha bomen aanplant op gedegradeerd land. Daar omheen leggen ze bufferzones aan. Dat biedt een alternatief voor houtkap in de resterende natuurlijke bossen.”

De ambities van het bedrijf zijn groot. In tien jaar wil het 60 duizend hectare herbebossen hebben, 2 procent van het totaal aan productief land in Laos. De lokale bevolking kan tussen de aangeplante bomen op de plantage eigen groenten en rijst verbouwen, en hun vee hoeden. De nieuwe inkomstenbronnen die de plantage biedt moet ook illegale praktijken als houtkap en houtskoolproductie tegengaan.

Meer over de aanpak van Burapha, inclusief een YouTube-filmpje, is te vinden op de [FMO-site](#).